

Importējošiem uzņēmumiem jāizvērtē oglekļa ievēkorekcijas mehānisma ietekme 1/29/23

PwC ESG nodokļu prakses vadītāja
Alīna Ruskova

PwC ESG nodokļu prakses konsultante
Līva Leimane

Šā gada 17. maijā stājās spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/956, ar ko izveido oglekļa ievēkorekcijas mehānismu (OIM). Šo tā saukto “oglekļa nodokli” piemēros jau ar šā gada oktobri, un 2024. gada janvārī OIM subjektiem būs pienākums iesniegt pirmos OIM ziņojumus. Paredzēts, ka oglekļa emisijas sertifikāti būs jāpērk ar 2026. gadu. Šajā rakstā detalizēti skaidrojam, uz kuriem uzņēmumiem attieksies OIM.

Ievads

Klimata pārmaiņas ir globāla problēma, kurai nepieciešami globāli risinājumi. ES pastāvīgi paaugstina savus klimata mērķus, taču daudzās ārpussavienības valstīs pastāv mazāk stingra klimata politika. Piemēram, lai atbalstītu ES rūpniecības dekarbonizāciju, Eiropā darbojas ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (“ETS”), kura pēc būtības ražotājiem nosaka maksu par saražotajos produktos iegultajām oglekļa emisijām. ETS nepārprotami ietekmē saražotās produkcijas cenu, taču lielā daļā trešo valstu ETS nedarbojas. Tas rada oglekļa pārvirzīšanas risku, kad ES reģistrēti uzņēmumi pārvieto oglekļa ietilpīgu ražošanu uz ārpussavienības valstīm, kuru klimata politika nav tik stingra kā ES. Analogisks risks pastāv, ja ES ražotus oglekļa ietilpīgus produktus aizstāj ar importu no ārpussavienības valstīm.

Lai šos riskus mazinātu, ir ieviests OIM, par kuru esam īsumā informējuši MindLink abonentus agrāk publicētā rakstā. OIM ir būtisks instruments, lai noteiktu taisnīgu cenu par oglekļa emisiju ārpus ES ražotām precēm.

Uz kuriem uzņēmumiem attieksies OIM?

OIM regulējums attiecas tikai uz ES reģistrētiem uzņēmumiem, kas importē noteiktas preces no trešajām valstīm. Uzņēmumiem, kas neveic importu, OIM nebūs saistošs. Ja uzņēmumā notiek imports, tad jāanalizē, vai kāda no importētajām precēm ir OIM objekts. Vēlamies uzsvērt, ka šī nebūs vienas reizes aktivitāte, jo OIM objektu saraksts pakāpeniski tiks paplašināts. Tādējādi importējošiem uzņēmumiem ieteicams sekot līdzi OIM regulējumam.

Pirmajā posmā – no 2023. gada 1. oktobra – OIM regulējums attieksies uz šādiem materiāliem, precēm un to subproduktiem:

- alumīnijs;
- dzelzs un tērauds;
- cements;
- ūdeņradis;
- mēslojums;
- elektroenerģija.

Regula satur detalizētu sarakstu ar kombinētās nomenklatūras kodiem precēm, kuras ir OIM objekts (pilns

saraksts regulas 1. pielikumā, sākot ar 39. lpp.).

OIM laika griezumā

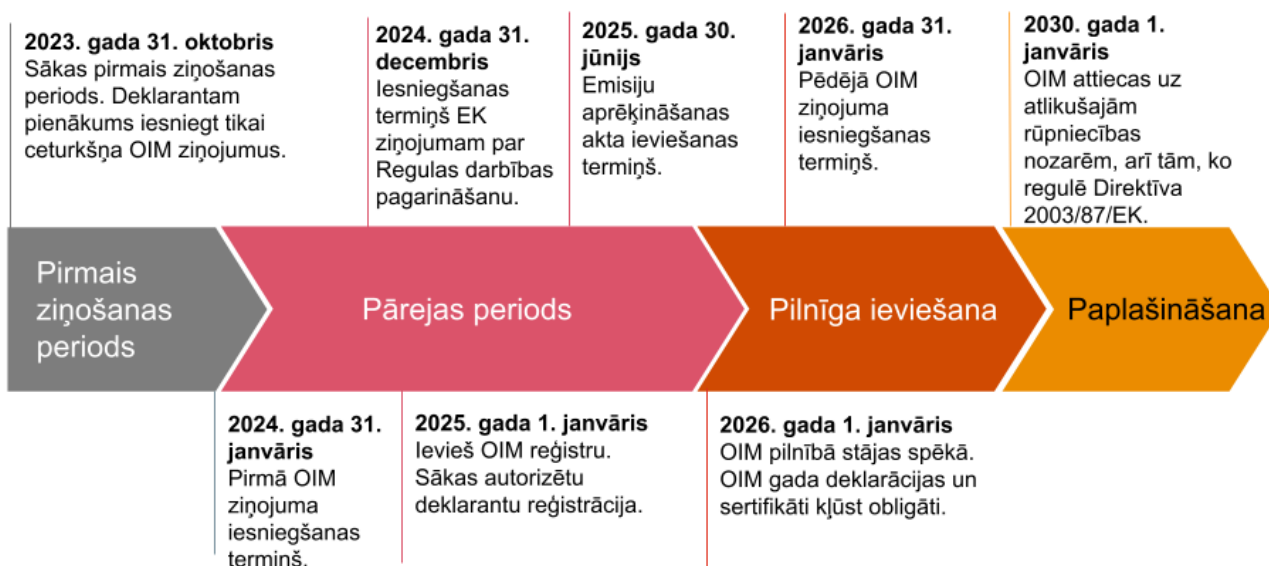
Regula paredz vairākus OIM piemērošanas posmus, un ar šā gada 31. oktobri sākas pirmais ziņošanas periods. Vēlamies uzsvērt, ka līdz pat 2026. gada janvārim OIM subjektiem būs tikai ziņošanas pienākums, t.i., pienākums kompetentajā iestādē iesniegt ceturkšņa OIM ziņojumus.

Būtisks ir arī 2025. gada 1. janvāris – datums, kad OIM subjektiem būtu jāsaņēm autorizēta deklaranta statusa iegūšanai. Vēlamies uzsvērt, ka šis solis nav tikai formalitāte, jo ar laiku preces, kas būs OIM objekts, drīkstēs ievest ES tikai autorizētie OIM deklaranti. Personām, kas neiegūs autorizētā deklaranta statusu un mēģinās ievest noteiktās preces ES, tiks vai nu piemērots naudas sods vai liegta iespēja ievest šīs preces.

Ar 2026. gadu sāksies pilnīga OIM ieviešana, kas sevī ietver (1) pienākumu uzņēmumiem sagatavot un iesniegt kompetentajā iestādē OIM gada deklarācijas (vienlaikus izbeigsies OIM ceturkšņa ziņošanas pienākums) un (2) pienākumu iegādāties OIM sertifikātus – tas pielīdzināms oglekļa nodokļa maksājumiem. Vēlamies atzīmēt, ka OIM sertifikāti būs pieejami ierobežotā apjomā, tos nevarēs pārceļt uz nākamo gadu vai pārdot. Gada griezumā uzņēmumam būs pienākums nodot kompetentajai iestādei OIM sertifikātus atbilstoši uzņēmuma importētajās precēs iegultajām emisijām.

OIM ieviešanas posmi ir uzskatāmi atspoguļoti laika grafikā:

OIM laika grafiks

Kas būtu jāizvērtē uzņēmumiem?

Importējošiem uzņēmumiem būtu jāizvērtē savs importa preču portfelis. Ja importa preces ir OIM objekti, tad būtu jāsaņem gatavoties ziņošanas pienākuma izpildei. Pirmajā ziņošanas periodā, kā arī OIM pārejas periodā, OIM ziņojumiem būs informatīvs raksturs. Tomēr jau šajā posmā svarīga būs deklarējamo datu kvalitāte (t.i., kāda informācija par iegultajām emisijām ir pieejama no ražotāja, šo emisiju korekts aprēķins

utt.), jo iesniegto ziņojumu kvalitāti vērtēs, lemjot par autorizētā deklaranta statusa piešķiršanu. Kā minēts iepriekš, ja importējošs uzņēmums šo statusu neiegūst, tam var aprēķināt soda naudu vai aizliegt preču ieviešanu. Balstoties uz OIM ziņojumos iekļautajiem datiem, uzņēmums varēs arī aplēst OIM sertifikātu skaitu, ko tam būtu jāiegādājas. Ja sākotnējie dati nebūs kvalitatīvi un uzņēmums, piemēram, nopirks lielāku sertifikātu skaitu nekā nepieciešams, tas radīs finanšu zaudējumus, jo šādus papildu sertifikātus nevarēs pārcelt uz nākamo gadu vai pārdot. Tādējādi OIM ceturkšņa ziņojumi ļaus precīzāk aplēst un plānot uzņēmuma nākotnes izmaksas par OIM sertifikātiem. Uzņēmums var arī nonākt pie secinājuma, ka jāpārplāno darījumu ķēde, lai pirktu no citiem ražotājiem citās valstīs, izvēloties klimatneitrālākas ražotnes, kur saražotajās precēs būs zemākas iegultās emisijas.

PricewaterhouseCoopers SIA nodokļu speciālistu komanda rīkos bezmaksas vebināru par OIM regulējumu, kurā stāstīsim par šajā rakstā aplūkotajiem jautājumiem un aplūkosim daudzus citus saistītos jautājumus, piemēram:

- Ar ko uzņēmumam sākt un kas jāņem vērā, analizējot OIM piemērošanu?
- Ceturkšņa ziņojumu un OIM gada deklarāciju saturs.
- Kāpēc kvalitatīviem datiem ir tik būtiska nozīme un ko mēs zinām par emisiju aprēķinu saskaņā ar regulu?
- OIM sertifikāti un citi jautājumi.

Bezmaksas vebinārs notiks šā gada 20. septembrī plkst. 15.00 un tam var pieteikties [šeit](#).